

data, admitterent aut exsequi praesumerent vel talium fautores, exsecutores, procuratores aut quosvis sollicitatores promovere, fovere vel aliis auxilium opemve aliquam praebere auderent, vel talia fieri promoverent, poenis supra expressis subiaceant, per locum capitaneos sub poenis in negligentes capitaneos conditis contra tales temerarios transgressores irremissibiliter exsequendis. Datum in conventionione generali Cracoviensi, die sanctorum Fabiani et Sebastiani martyrum anno Domini millesimo quingentesimo trigesimo secundo [20 I 1532], regni vero nostri anno vigesimo quinto. Ad mandatum Regiae Maiestatis proprium^{dz}.

II. ^aLITTERAE UNIVERSALES CONTRIBUTIONUM PUBLICARUM IN CONVENTU CRACOVIENSI GENERALI DECRETARUM^a

^bSigismundus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masoviae etc. dominus et heres^b. Universis et singulis ecclesiasticis et saecularibus consiliariis regni nostri ceterisque subditis nostris, tam terrestribus, quam civitatum et oppidorum honoribus et officiis insignitis, ad quos praesentes ^cnostrae pervenerint litterae^c et praesertim in palatinatu^d et districtibus eius consistentibus sincere et fidelibus dilectis salutem et gratiam nostram regiam. Reverendissimi ac reverendi in Christo patres nec non magnifici, generosi, nobiles, famati et providi, sincere et fideles dilecti. Quia suscepto et nondum finito bello cum *woyewoda*^e Moldaviensi, de quo aestate^f praeterita insignem victoriam Dei auxilio et cura, vigilantia^g singulari ac dexteritate capitanei exercituum regni nostri generalis virtuteque militum nostrorum reportavimus^l, necessarium erat consulere, qua ratione hoc ^hipsum bellum^h prosegueretur et terrae Russiae adversus et ipsum *woyewodam* Moldaviensem et Thartarum, alium hostem nostrum anniversarium, praesidiis non destituerentur, indiceramusⁱ conventum generalem Cracoviae ad diem festum sancti Nicolai proxime praeteritum [6 XII 1531], in quo post longas consultationes et tractatus communi omnium, tam spiritualium quam saecularium consiliariorum nostrorum et nuntiorum terrestrium consilio et voluntate contributiones infrascriptas pro defensione reipublicae et nervo^j belli praedicti statuimus et decrevimus.

In primis ex singulis mansis seu laneis agrorum, quos singuli kmethones seu coloni villarum tam nostrarum quam omnium spiritualium et saecularium subditorum nostrorum colunt et possident, viginti grossi communis et usualis monetae secundum antiquas quietantias contribuentur, quorum medietatem, hoc est decem grossos solvet dominus et possessor villae, aliam vero medietatem, hoc est alios decem grossos, colonus ad duas temporum ratas infrascriptas, hoc est duodecim grossos pro dominica Iudica proxima [3 I 1532], octo vero grossos residuos pro festo sancti Laurentii proximo futuro [10 VIII 1532]. Nobiles vero, qui colonos seu kmethones non habent, solvet quilibet eorum de quolibet laneo suo seu manso viginti grossos, decem grossos videlicet pro dominica Iudica proximo ventura et alios decem grossos residuos ad festum sancti Laurentii superius expressum. Illi vero nobiles, qui praedia et non laneos habent, computatis istiusmodi praediis in laneos seu mansos, solvent de quolibet laneo seu manso viginti grossos, de medio laneo seu manso decem grossos, de quarta parte lanei seu mansi quinque grossos et

^{dz} W B. Kórn. *dopisano*: tenor expectativae regiae maiestatis superius patronatus secularibus personis concedi solit.

^{a-a} Tak w druku urzędowym B. Nar., sygn. XVI, F. 38, w MK¹ oraz w AT, t. XIV, nr 24, s. 56. W MK²: Litterae universales contributionum publicarum in conventu generali Cracoviensi decretarum anno Domini millesimo quingentesimo trigesimo secundo. W MRPS, cz. IV, vol. I, nr 6108, s. 356; Litterae universales regiae contributionum publicarum in conventionione generali regni decretarum. ^{b-b} W MK¹ tylko: Sigismundus etc. ^{c-c} litterae nostrae pervenerint MK¹. ^d W obu tekstach MK *pozostawiono tu okienko*. W druku B. Nar. *wpisano ręcznie*: Sandomiriensis. ^e Tu i poniżej: *woyewoda* B. Nar. ^f egestate MK². ^g vigilantiaque MK¹. ^{h-h} bellum ipsum MK¹. ⁱ iudixeramus MK². ^j Wydawca AT odczytał: nec non.

¹ Mowa o bitwie pod Obertynem, stoczonej pod dowództwem hetmana Jana Tarnowskiego 14 sierpnia 1531 r.

reliquum de quantitate laneorum seu mansorum. Ubi autem duo, tres aut quattuor pauperes nobiles unum laneum seu mansum colunt, solvent omnes simul de huiusmodi uno laneo seu manso viginti grossos, alias^{k-k} illorum quisque solvet^k secundum quantitatem agri et portionem lanei seu mansi, medietatem videlicet pro dominica Iudica proxima et aliam medietatem pro festo sancti Laurentii supra expresso. Similiter advocati et sculteti non habentes colonos seu kmethones solvent de suis laneis seu mansis per viginti grossos. Advocati vero seu sculteti kmethones habentes solvent ita ut alii domini de censu suo, per eorum kmethones solvi eis consueto, per decem grossos de quolibet manso et coloni seu kmethones ipsorum solvere etiam tenebuntur per decem grossos de quolibet manso secundum antiquas quietantias ita ut kmethones aliorum dominorum et ad ratas supradictas. Item civitates et oppida, tam nostra regia quam subditorum nostrorum spiritualium et saecularium in toto regno nostro, exactionem civilem, quam *schoss* vocant, unam cum media et sextam unius integrae partem iuxta antiquas quietantias solvent et contribuent. Quae quidem civilis exactio integra solvi debet per easdem civitates et oppida pro dominica Iudica proxima, medietas vero eiusdem exactionis civilis et sexta pars unius integrae supranominata contribuetur et contribui debet pro festo sancti Laurentii, quae autem civitates et oppida libertatem habent a civili exactione, nihil contribuent. Idem^l de villis vastatis, exustis et libertatem habentibus, quae non solvunt census dominis suis est intelligendum ita, quod incolae huiusmodi villarum liberi sint et esse debeant a solutione contributionis in praesenti conventu institutae. Item contributio cerevisiae, vini, medonis, malmatici, muscatelli, *czopowe* dicta, in hiisdem civitatibus et oppidis ac etiam tabernis villarum, tam nostris quam subditorum nostrorum spiritualium et saecularium incipiendo a festo Annuntiationis sanctae Mariae proxime venturo [25 III 1532] ad integrum annum a singulis cerevisiae cocturis more solito solvi debet, ex quibuscumque braseis fuerit eadem cerevisia cocta sive brasea ipsa sint civium et dominorum ex molendinis provenientia et emensurata, sive domi facta. Item etiam a cerevisia, quam domini et nobiles ex braseis suis coquunt seu braxant et illam dant ad propinandum suis tabernatoribus, ab eadem cerevisia exactionem ducillorum ipsi tabernatores et quisque eorum per sex grossos solvat ac etiam a cerevisia externa, quae de externis regionibus et ducatibus nobis et regno nostro non subiectis, ad ipsum regnum nostrum ducitur ut Swidnicensis, Teschnensis, Bernoviensis, Glogoviensis et alia quacumque, contributio ipsa *czopowe* solvatur. Qui vero nobiles subditi nostri pro sua domestica necessitate et usu proprio coqui faciunt cerevisiam in civitatibus et oppidis, contributionem^m ab illa non solventⁿ. Si autem illam ad propinandum suis et alienis tabernatoribus dederint, ab illa contributionem ipsam *czopowe* tabernatoribus^o solvere mandare tenebuntur. Item tabernatores hereditarii, sive sint dominorum, advocatorum^p seu scultetorum, qui agros habent, ab illis contributionem solvent iuxta agrorum quantitatem, hoc est de singulo laneo seu manso pro prima rata praedicta decem grossos, de medio laneo quinque grossos et reliquum de quantitate laneorum, exactionem vero ducillorum a singulis cocturis cerevisiae more consueto solvere nihilominus erunt astricti. Alii autem tabernatores manuales qui advectitiam propinant cerevisiam, decem grossos semel hoc anno ad duas ratas solvere debent et hii contributionem *czopowe* non solvent, quum^q non coquant cerevisiam, sed aliunde illam ad propinandum adducunt. Item molendina omnium villarum, tam nostrarum, quam subditorum nostrorum spiritualium et saecularium, quae *poysrzebne*^r vocantur, manuales seu anniversarios molendinatores habentia, ex singulis rotis sex grossos solvent. Quae vero molendina deserta sunt et in eis frumenta non moluntur, illa seu eorum molendinatores nihil solvent, hereditarii vero molendinatores dictarum villarum et *folusche*^s ex singulis rotis molendinorum suorum quae *walne* dicuntur, duodecim grossos persolvent ad ratas temporum supradictas, videlicet sex grossos pro prima et alios sex grossos pro ultima ratis. Item molendina brasealia et hereditaria aquatica et equestria, in omnibus civitatibus et oppidis more veteri taxata, contributionem unam cum media et sextam unius integrae partem, quae *schoss* dicitur, integram videlicet pro dominica Iudica, mediam vero cum sexta unius integrae partem pro festo sancti Laurentii proximo persolvent. Et similiter illa molendina, quorum tertias mensuras tenentarii

^{k-k} quisque solvet illorum *MK1*. ^l item *MK1*. ^m *MK2 dodaje*: *czopowe*. ⁿ solvant *MK1*. ^o tabernatores *MK1*. ^p sive advocatorum *MK2*. ^q *Wydawca AT odczytał*: quoniam. ^r *poysrzebne* *MK1*. ^s *folusse* *MK1*.

bonorum nostrorum regionum exemerunt et illas a se emptas seu in summis pecuniarum obligatas tenent ad usum et utilitatem suam, solvent contributionem, quae *schoss* dicitur, sicut reliqua omnia molendina in regno seu illorum molendinatores eam solvere solent, contraria consuetudine, quae corruptela potius dici debet, penitus non obstante. Quorum autem molendinorum nostrorum tertiam mensuram capitanei nostri de mandato nostro et pecuniis nostris redemerint ad nostram utilitatem, ex illa nihil solvi debebit. Minerariae vero officinae alias ferrum facientes et serrae^t hereditariae ex singulis rotis duodecim grossos solvent, annales vero^u officinae minerariae et similiter annales serrae, hoc est locatae seu conducticiae, a qualibet rota sex grossos, medietatem videlicet pro prima rata et aliam medietatem pro secunda rata solvere debebunt. Item molendina ventilia hereditaria duodecim grossos, illa vero^v ventilia molendina^v, quae anniversarios molendinatores habent, sex grossos solvent ad ratas duas temporum supradictas, hoc est medietatem pro dominica Iudica proxima et aliam medietatem pro festo sancti Laurentii. Item sacerdotes Rutheni, qui popones vocantur, ex singulis ecclesiis et sinagogis suis mediam sexagenam grossorum solvent, protopopones vero alias *namyestnyczy* per duos florenos in moneta solvent. Item Valachi ex singulis laneis integris, si illos habent, vel areis, quae *dworziszcza* dicuntur, duodecim grossos solvent et qui agros non habent, a singulo centenario ovium similiter duodecim grossos solvent^w, sex grossos pro prima et reliquos sex grossos pro secunda rata^x, superius expressa^y.

Ut autem supradicta ordinatio in exigendis contributionibus facta debita exsecutioni demandetur, in palatinatu^z exactores infrascriptos designavimus et constituimus^{aa} designamusque praesentibus litteris nostris videlicet^{ab} in districtibus ... et generosum ... in districtibus vero ... generosum ... in districtibus vero ... et generosum ...^{ab} Qui quidem exactores facient^{ac} rationem^{ad} distincte demonstrando singillatim, quantum ex contributione laneorum, quantum ex civili exactione, quae *schoss* dicitur, quantum ex *czopowe* et quantum ex nobilibus pauperibus et scultetis, qui colonos non habent, perceperint^{ae} et thesauro nostro intulerint^{af}, ut sciri possit, quae summa pecuniarum ex unaquaque contributionum publicarum^{ag} praedictarum colligatur. Quia vero multi queruntur, quod contributiones praedictae, quae pro necessitate reipublicae regni laudantur et instituuntur, non integre ab exactoribus comportantur, ideo nos providere volentes, ne id, quod ab omnibus pro communi bono et necessitate contribuitur, subducatur alio in fraudem ipsius reipublicae regni, decernimus et ordinamus, ut coloni, qui ad solvendas ipsas contributiones publicas obligantur, quisque ad dominum suum^{ah} seu possessorem villae, quam incolit, dominus vero seu possessor villae^{ai} integre et fideliter eam ipsam contributionem publicam deportare teneatur dabitque dominus seu possessor villae exactori contributionem capienti recognitionem litterariam obsignatam et subscriptam, quo^{aj} evidentiarius appareat, quantum ex aliqua villa vel bonis ratione dictae contributionis sit solum, quod ipsum et nobiles pauperes quisque pro se facient. Exactor vero in recipienda a domino seu possessore villae et bonorum eiusmodi contributionis publicae pecunia quietantias priores inspicere debebit, ex quibus deprehendet, si iuste contributio ipsa per dominum et possessorem villae seu bonorum illi afferretur necne.

Quare mandamus vobis, ut pro temporibus seu ratis superius designatis in manus praefatorum exactorum^{ak} easdem contributiones modo praemisso persolvere curetis, vos vero exactores diligenter illas colligatis et pro ratis superius designatis colligere non negligatis, eos vero, qui in solvendis eis negligentes fuerint, locorum capitaneis deferatis. Vobis etiam capitaneis, quorum

^t Tu i poniżej: ferrae AT. ^u autem MK2. ^{v-v} molendina ventilia MK1. ^w persolvent MK2. ^x rathis MK2.

^y expressis MK2. ^z W obydwu tekstach MK pozostawiono tu okienko. W B. Nar. w tym miejscu dopisano: Sandomiriensi.

^{aa} W B. Nar. dopisano ręcznie: In districtibus Sandomiriensi et Pilsnensi generosum Stanislaum Domarath. In districtibus Radomiensi et Opocznensi generosum Paulum Rowka [odczyt niepewny]. In districtibus vero Vislicensi et Chanczinensi generosum Nicolaum Nassilowski.

^{ab-ab} Calego tekstu brak w MK1: w pozostałych pozostawiono okienka dla wpisania powiatów i poborców. ^{ac} W MK1: exact... faci... (pozostawiono okienka dla wpisania końcówek liczby pojedynczej lub mnogiej). ^{ad} ordinationem MK2.

^{ae} perceperit MK1. ^{af} intulerit MK1. ^{ag} Brak w MK1. ^{ah} Brak w MK2. ^{ai} MK1 dodaje: ad exactorem. ^{aj} quae AT. ^{ak} W MK2: praefat ... exact ... (pozostawiono okienka dla wpisania końcówek liczby pojedynczej lub mnogiej).

interest mandamus, ut praefatos exactores nostros^{al} pro ratis supra^{am} expressis sub poenis ad hoc constitutis absque cuiusvis morae et dilationis intervntu de dictis contributionibus per eos, ad quos pertinet, responderi faciatis, negligentes vero^{am} in solvendo et contumaces per pignorationes et alias poenas solitas ad solvendum easdem contributiones compellatis, pro officio nostro^{ao} et gratia nostra facturi. Datum in conventionione generali Cracoviensi die sanctorum Fabiani et Sebastiani martirum^{ap}, anno Domini millesimo quingentesimo tricesimo secundo [20 I 1532], regni vero nostri anno vigesimo quinto^{aq}. Ad mandatum Regiae Maiestatis proprium^{ar}.

Exactores publicarum contributionum in terris Maioris Poloniae^{as}: Exactores terrarum: Ioannes Splawsky iudex et exactor Posnaniensis, Petrus Konarzewsky iudex et exactor Kalissiensis; Siradienses Ioannes Glowaczki Siradiensis et Schadkouiensis districtuum exactor, Ambrosius Dziwiss Piotrcouiensis et Radomscensis districtuum exactor; Wielunenses Nicolaus de Opporow succamerarius et exactor Wielunensis; Brzestenses Ioannes Swyatoslawsky exactor Brzestensis; Iuniwladislaienses Florianus Comorowsky thesaurarius Brzestensis et exactor Iuniwladislaviensis; Dobrzinenses Martinus Chodowsky exactor; Lancienses Valentinus Nagorsky subpincerna Lanciensiensis et exactor; Plocenses Ioannes Ossniczki dapifer et exactor; Rauenses Ieronimus Łukowski exactor; Gostinenses Albertus Grabski exactor; Sochaczouiensis Felix Mykolaiewsky iudex et exactor; palatinatus Masouiae Paulus Szieklizki Czernensis, Valentinus Gloskowski Warsouiensis et Nvrensis, Stanislaus Szienyczki capitaneus Livensis et exactor, Ioannes Dziergowski dapifer et exactor Cziechanouiensis et districtuum, Michael Czirnycki subiudex Cziechanouiensis, exactor Makoviensis et Rozanensis, Alexander Ilowsky pincerna et exactor Wisnensis et Lomzensis, Alexius Czibulsky subiudex et exactor Wissegradiensis, Andreas Lelowsky Zakroczimensis exactor.

Exactores publicarum contributionum in terris Minoris Poloniae^{at}:

In terra et palatinatu Cracoviensi. In districtibus Cracouiensis et Proschewiensi Felix Ligaza burgravius castri Cracouiensis; in districtibus Czchowensi et Byecensi Nicolaus Thassiczki subiudex terrae Cracouiensis; in districtibus Kxianzensi et Laelowiensi Erasmus Schepanowski. In palatinatu Sandomiriensi. In districtibus Sandomiriensi et Pyelsnensi Stanislaus Domarath; in districtibus Radomiensi et Opoczniensi N. Potrukowski; in districtibus Vislicensi et Chanczinensi Nicolaus Nassilowski. In palatinatu Lublinensi Andreas Lassota succamerarius et subiudex terrae Lublinensis. In palatinatu Belzensi non designatus fuit exactor hic in conventu propter absentiam palatini et dignitariorum ac officialium terrae Belzensis sed designatio eius reiecta erat illuc ad terram Belensem. In palatinatu Russiae Nicolaus Dersnyak iudex terrae Premisliensis. In palatinatu Podoliae Andreas Czermynsky.

III. ^aLITTERAE DUCILLORUM QUAE CZOPOWE DICITUR^a

Sigismundus Dei gratia rex Poloniae etc. Universis et singulis principibus tam ecclesiasticis quam saecularibus, reverendissimis ac reverendis in Christo patribus, dominis archiepiscopis, episcopis necnon magnificis, generosis, nobiles, famatis et providis, palatinis, castellanis, capitaneis, terrigenis, nobiles, officialibus et eorum vicesgerentibus, heredibus, advocatis, scultetis, civitatumque et oppidorum tam nostrorum quam quorumcunque subditorum nostrorum magistris civium, consulibus et communitatibus et generaliter similibus^b subditis nostris

^{al} W MK2: praefat ... exactor ... nost... (pozostawiono okienka dla wpisania końcówek liczby pojedynczej lub mnogiej).

^{am} superius MK1. ^{an} autem MK1.

^{ao} vestro MK2. ^{ap} Brak w MK2. ^{aq} anno M.D.

XXXII w B. Nar. ^{ar} W B. Nar. ślad pieczęci.

^{as} Wykaz poniższy przepisany jest z MK1, k. 151, 152;

opublikowany został w AT, t. XIV, nr 38, s. 79.

^{at} Wykaz poniższy przepisany jest z MK2, k. 238;

opublikowany został w AT, t. XIV, nr 39, s. 80.

^{a-a} W MRPS, cz. IV, vol. I, nr 6109, s. 356, akt ten figuruje pod tytułem: Litterae universales regiae super exactione ducillorum in conventu Cracoviensi generali laudata. W AT, t. XIV, nr 25, s. 61-63, nosi on tytuł: Litterae universales contributionis ducillorum, quae czopowe dicitur. ^b Wydawca AT odczytał: omnibus.